

[Justitsministeren.]

afventer, vil sagen blive drøftet i regeringen, og det ærede medlem må derfor ikke være alt for optimistisk, før han ser resultatet af denne regeringsforhandling.

Til det ærede medlems udtalelse i al almindelighed om, at hans parti vil fremsætte de lovforslag, regeringen ikke vil fremsætte, kan jeg kun sige, at det venter jeg på i stor spænding.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v.

Valgt blev: *Peter Nielsen, Holger Eriksen, Ove Hansen, Egon Jensen, Kai Jensen, P. A. Rasmussen, Retoft, Edel Saunte, Axel Sørensen, Per Federspiel, Jens Chr. Christensen, Foged, Ib Thyregod, Fanger, Hagen Hagensen, Knud Thomsen og Herluf Rasmussen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Carsten Raft.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik derefter til:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Carsten Raft.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Proprietær Ejvind Juul Madsen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om Arctic Mining Company A/S.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 169, fremsættelsen i tidenden sp. 464).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Dose: Efter krigen, da Grønlandskommissionen blev færdig med sit arbejde, kom den med en stor betænkning, et stort og digert værk, der gennemgik de problemer, der specielt kunne rejse sig omkring Grønland, og efter 1950 begyndte man at gå dem igennem, hvilket resulterede i, så vidt jeg husker, 12 lovforslag. Bl. a. kom der en lov den 17. december 1952 en lov om Nordisk Mineselskab A/S, hvorved man gav en 50 års eneretsbevilling til efterforskning og udvinding af råstoffer i et nærmere bestemt område i Østgrønland. Lauge Koch havde gennem nogle år påvist, at der med sikkerhed i dette område fandtes zink og bly, men man havde en formodning om, at der også fandtes andre råstoffer, der var vigtige for produktionen i hele verden, og man pålagde Nordisk Mineselskab i de år, det var der, at foretage videre undersøgelser. Det har vist sig, at man et stykke fra Nordisk Mineselskabs mine ved Mesters Vig har fundet molybdæn, i hvert fald så meget, at man fra sagkyndig side mener, at det absolut kan betale sig at udvinde dette vigtige supplement til stålstøbning i vort land.

Der foreligger nu et lovforslag om en videreførelse af Nordisk Mineselskabs virksomhed, idet den højtærede minister for Grønland foreslår stiftelsen af et Arctic Mining Company, der for nogle år skal have mulighed for at arbejde med det problem. Man prøver på, så vidt det er muligt, at fastholde det, der i Grønlandskommissionens betænkning spillede en stor rolle og stadig spiller en rolle, nemlig at danske interesser skal varetages over for den kapital og de sagkyndige, der fra anden side er parat til at gå ind i arbejdet med at undersøge Grønlands undergrund med henblik på udvinding af råstoffer. Nordisk Mineselskab har brugt ad-

[D:se]

skillige penge til at påvise, såvel hvor som hvor meget der fandtes af molybdæn — og selskabet har i virkeligheden brugt en del af sit overskud dertil, hvilket også var forudsætningen i sin tid — og har understreget vanskelighederne ved at udvinde det, og nu vil man altså arbejde videre med det.

I det foreliggende forslag regner man med, at der i nogle år skal arbejdes på at skaffe de fornødne penge og de fornødne sagkyndige, idet forekomsterne af zink og bly ved Mesters Vig formentlig vil slippe op med udgangen af 1961. Grønlands landsråd har behandlet sagen i sin ordinære samling i 1961 og anbefalet lovforslaget, og der er grund til at takke den højtærede minister, fordi han så hurtigt er kommet frem med det. Det er naturligt, at der er en række interne og andre problemer, der vil være grund til at drøfte, og jeg vil gå ud fra, at der, når forhandlingerne er afsluttet, vil fremkomme forslag om nedsættelse af et udvalg til nærmere at se på lovforslaget, som jeg på mit partis vegne anbefaler.

From: Også jeg vil gerne takke den højtærede minister for fremsættelsen af dette lovforslag. Jeg synes, der er et virkeligt perspektiv i det, og om produktionen måtte lykkes, vil den blive meget værdifuld for hele vort samfund. Jeg finder det også af mange grunde heldigt, at arbejdet foregår i den grønlandske landsdel, så meget mere som kryolitproduktionen er ved at ebbe ud.

Det er rigtigt, og den højtærede minister fremhæver det da også, at der er en betydelig risiko forbundet med så stort et foretagende under så vanskelige forhold, men den egentlige store investering vil da også først komme på tale, når undersøgelserne er tilendebragt med positivt resultat og konjunkturerne i øvrigt måtte tilsige at gå i gang med selve udvindingen. Næst så vidt er tidspunktet inde til, at der skal tages endelig stilling, og jeg har læst lovforslaget sådan, at hvis det vedtages i den foreliggende skikkelse, har folkettinget ikke alene godkendt den videre undersøgelse, men også godkendt, at selskabet uden videre går i gang med selve udvindingen.

Jeg vil gerne spørge den højtærede minister, om det er rigtigt forstået, og i så fald om det ikke ville være hensigtsmæssigt, at folkettinget eller et af dets organer på det tidspunkt var med i billedet igen.

I øvrigt udmærker lovforslaget sig ved, at det i første omgang ikke koster staten penge; man kan da vist sige, at det dermed er enestående i sin art. I den forbindelse synes jeg der er grund til at udtale anerkendelse af Nordisk Mineselskabs virksomhed. På et vist tidspunkt var der vist ikke mange, der troede, at der kunne opnås balance, men trods ugunstige konjunkturer i forhold til dem ved selskabets start regner man nu ikke alene med balance, men også med et mindre overskud. Dertil kommer, at der af Nordisk Mineselskab over driftsregnskabet er anvendt 4,7 mill. kr. til efterforskning og undersøgelse, og at der i indeværende år tænkes anvendt et beløb på 1,7 mill. kr. til samme formål. Det er dette beløb, der tænkes anvendt som aktiekapital fra dansk side, og det er således allerede indbetalt.

Formen for det nye selskab har jeg intet at indvende imod. Statens indblanding er holdt inden for det rimeliges grænser, og der er givet plads for det private initiativ, et forhold, som jeg gerne vil takke den højtærede minister særlig for. Det forekommer yderst fornuftigt at alliere sig med sagkyndige folk fra USA, der ikke alene har erfaringer og teknisk viden, men også har den fordel allerede at være indarbejdet på markedet.

50 pct. aktiekapital indskudt fra hver side er der vel heller ikke noget at sige til, og jeg kan naturligvis tiltræde, at selskabets bestyrelse altid vil være dansk domineret. Jeg ved ikke, om jeg her lige må have lov til at indskyde, at hvad angår selskabets navn, synes dansk ikke at dominere i særlig grad. „Arctic Mining Company“ har ikke ret meget med dansk at gøre, men vi forstår det jo da, og det er da også langt fra et enestående tilfælde, at et dansk selskab har engelsk navn.

Jeg kan ikke helt tilbageholde et lille hjertesuk over engelsk indblanding i vort eget sprog. Den er allerede ret betydelig, og den bliver stadig større og større. Vi skulle da nødigt få brug for en ny Holberg til at sætte tingene på plads.

[From.]

Nu synes jeg nok, at bestemmelsen om dansk majoritet hviler på et meget spinkelt grundlag og må forekomme ret illusorisk. I § 2, stk. 1, står der udtrykkeligt, at medmindre andet tillades af ministeren for Grønland, skal mindst 50 pct. af aktiekapitalen være på danske hænder, og i stk. 2 står der, at aktier på danske hænder ikke uden samtykke fra ministeren for Grønland kan overdrages til fremmede. Det kan da kun forstås sådan, at den til enhver tid siddende minister for Grønland har det i sin hånd at ændre forholdet 50:50 til noget andet, hvis han af en eller anden grund finder det ønskeligt. Det må vi da vist se lidt nærmere på. Dertil kommer, at den danske overvægt i bestyrelsen ikke er ret meget værd, da det i selskabets vedtægter udtrykkelig slås fast i §§ 8, 9 og 10, at generalforsamlingen er højeste myndighed, at man stemmer efter aktiebeløb, og at beslutninger afgøres ved simpel stemmeflerhed. Endvidere kunne det vel også være meget nærliggende, om ejere af A-aktier ønskede at stemme sammen med B-aktier, og så spørger jeg: hvad er der så tilbage af 50 pct.s-reglen? Hvad nytter så et dansk flertal i bestyrelsen?

På mig virker det hele noget anstrengt, må jeg indrømme, og jeg vil gerne høre, hvad den højtærede minister for Grønland har at sige dertil. Detaljer i koncessionsudkastet og i udkastet til vedtægterne finder jeg det mest passende at drøfte i et udvalg. Det vil i det hele taget fremgå af mit lille indlæg, at jeg finder en udvalgsbehandling nødvendig. Jeg håber, den må kunne blive forholdsvis kort. Venstre vil gerne medvirke til at gennemføre lovforslaget og ser også gerne, at det kan ske så hurtigt som muligt.

Inden jeg slutter, vil jeg gerne spørge den højtærede minister, om en sådan koncession vedtaget ved lov vil være i overensstemmelse med Romtraktatens bestemmelser, hvis Danmark skulle tilslutte sig denne.

Ninn-Hansen: Først har jeg en enkelt bemærkning om den højtærede ministers fremgangsmåde. Det er tidligere sket, at der er foregået noget og forberedt noget i Grønland for den grønlandske befolkning, som ikke er blevet forelagt i Grønlandsudvalget først, og i den anledning er der undertiden fremkommet bebrejdelser over for den pågældende minister. Sådanne bebrejdelser kan absolut ikke rettes mod den højtærede minister her. Ministeren har forelagt dette forslag for folketingets Grønlandsudvalg forud for fremsættelsen her i tinget, og jeg vil i og for sig blot med glæde notere, at den højtærede minister på den måde har ønsket at orientere det udvalg, der er nedsat til at følge udviklingen i Grønland. Jeg håber og venter, at denne gode fremgangsmåde vil blive fulgt fremover.

Afgørende for en stillingtagen til det fremsatte lovforslag må være, om man har den opfattelse, at minevirksomheden i Grønland skal fortsættes. Man kan også spørge på en anden måde: har vi egentlig lov til at lade være? Vi ved, der er en risiko ved minedrift, og denne risiko er absolut ikke mindre i Grønland end andre steder, hvor minedrift er mulig. Undersøgelserne er dyre og besværlige at gennemføre. De metalforekomster, der kan være tale om, er dårligt tilgængelige, transportomkostningerne kan være meget store og priserne svingende. Vi kan ikke på forhånd afgøre, om det er en rentabel drift. Dertil kommer, at vi ikke her i landet har så mange erfaringer med hensyn til minedrift. Men hertil synes jeg man må have lov til at sige, at der jo også kan være betydelige chancer forbundet med gennemførelsen af minedrift, og det er vel således, at man ved, at der i det grønlandske område findes næsten alle de metaller, de mineraler, der er kendt i verden. Har vi lov til at lade dette ligge eller overlade til andre at gennemføre udvindelsen af disse mineraler? Det er selvfølgelig også et spørgsmål om forrentning af den kapital, man investerer, men det kan ikke udelukkende være et spørgsmål om, hvorvidt man

[Ninn-Hansen.]

kan få denne forrentning. Jeg synes også, der her er noget, som man med rette kan betegne som en national opgave, det, at vi selv gør noget for at gennemføre de tilstrækkelige undersøgelser, at vi gør noget for at fortsætte en minedrift og ikke overlader til andre at udføre dette. Og når man tænker på, hvorledes man her i landet er indstillet på at investere midler i lande, som vi ikke har tilsvarende forpligtelser over for, som vi har over for Grønland, så synes jeg ikke, det kan være helt ligegyldigt at betegne det foreliggende ud fra synspunktet: en national forpligtelse.

Med hensyn til rentabiliteten af en kommende minedrift, som selvfølgelig må tages i betragtning, synes jeg også der er grund til at sige, at den minedrift, der har været hidtil, ikke bør forhindres i at fortsætte. Det ærede medlem hr. From nævnte udvindingen af kryolit, der jo har været en god forretning også for den danske stat. Kulbruddet i Qutdligssat har vel ikke været en forretning i sædvanlig forstand, hvor man kan sige, at det var en fremragende investering, men det har vel alligevel haft betydning for forsyningen med brændsel til den grønlandske befolkning. Med hensyn til Nordisk Mineselskabs virksomhed har jeg forstået på den højtærede minister, at den er gennemført med overskud. Måske kunne det have interesse at få dette bekræftet her i dag af den højtærede minister og få en lidt nærmere redegørelse for, hvordan det forholder sig; ellers kan vi måske høre nærmere om det i udvalget.

Dernæst er der spørgsmålet om, hvorvidt vi fra dansk side skal foretage denne minedrift alene eller vi skal søge bistand, finansieringsbistand, fra anden side. Jeg kan henvise til de bemærkninger, der er fremsat af den højtærede minister, og også til de bemærkninger, de tidligere ordførere er fremkommet med. Tanken om de vanskeligheder og betydelige investeringer, der kan være tale om, kan vel bevirke, at man interesserer sig for at få bistand fra anden side. Dertil kommer, at det vel næsten er nødvendigt at få sagkyndig teknisk bistand, og med hensyn til den kommende prisfastsættelse for dette metal, som der jo ikke findes så forfærdeligt meget af i verden, har det jo også sin betydning, at vi ikke

kommer til at stå alene i en prisdiskussion. I øvrigt må man sige, at vi kan vel ikke stå sådan over for tanken om fremmed kapital, at vi på forhånd skal afvise den. Vi ved dog, at de drøftelser, vi er inde i med henblik på at gå ind i det europæiske fællesmarked, kan føre til beslutninger med helt andre kapitalbevægelser, end vi har kendt til hidtil, og jeg synes, vi her er på et område, hvor det er mindre betænkeligt, end hvis det er det rent private erhvervsliv, denne fremmede kapital går til.

Jeg synes også, det er lykkedes den højtærede minister igennem udformningen af koncessionen at sikre de danske interesser og sørge for, at betænkelighederne over for fremmed kapital må blive formindsket til efter min mening ingenting; jeg anser det for en ordning med de bedste muligheder for en udvinding.

Jeg ser til min glæde, at den højtærede minister i koncessionens § 14, der indeholder regler om afgifter, der skal betales, har opnået en ordning, der er bedre end den, det lykkedes for oppositionen at få gennemført, da man drøftede aktieselskaberne her i det høje ting. Det er ikke længere siden end i går, at oppositionen fremhævede betydningen af et 5 pct.s fradrag på forhånd i overskuddet. Det lykkedes altså ikke, da aktieselskabsloven blev til, og den højtærede finansminister gav heller ikke noget tilsagn i går. Men det er altså lykkedes her at få indført en bestemmelse om, at disse 5 pct. skal trækkes fra på forhånd, og det kan da kun glæde mig, at den højtærede minister ved udformningen af denne koncession har fået en regel med som den, vi ønskede andre steder.

Mit parti arbejder gerne positivt med på dette lovforslags gennemførelse.

Kirkegaard: De tekniske enkeltheder i det lovforslag, vi har til første behandling, kan mit parti tiltræde, men jeg tror — ligesom tidligere ordførere — at det vil være naturligt, at vi tager en udvalgsbehandling. Ingen af os tør vel rose sig af et så sikkert kendskab til grønlandske forhold, heller ikke til minedrift, at den vurdering, vi kan anlægge, vil være et helt sikkert grundlag for en afgørelse. Dette gælder måske især det særlig vanskeligt

[Kirkegaard.]

tilgængelige Østgrønland, hvortil kendskabet er mindst, og hvor de molybdænforekomster findes, som vi skal prøve at udnytte. Men selv om jeg må erkende, at mit kendskab til disse ting ikke er overvældende, tør jeg til gengæld stole på ministeren for Grønlands kendskab til udviklingen i Grønland — på næsten alle områder, tror jeg.

Jeg er da også sikker på, at ministeren har fremsat det foreliggende lovforslag i håb om og med mange gode ønsker om, at det foretagende, som lovforslaget drejer sig om, må lykkes. Jeg vil gerne med det samme sige til ministeren, at mit parti afgjort deler det håb og de ønsker.

Grønland er jo et vidunderlig smukt land, men mulighederne for indtægter på Grønland er begrænsede. Der er mangel på erhvervsmuligheder, og det fører med sig, at det er svært nok at skaffe de penge, der skal til, for at det grønlandske folk efterhånden kan nå op på en levestandard svarende til den, vi gerne selv vil have herhjemme. En sådan levestandard under vi dem gerne, men det kræver store investeringer på mangfoldige områder; det er dyrt at klare de store afstande og overvinde landets barske natur. Næsten ligegyldigt hvad man skal foretage sig i Grønland, må man ganske bogstaveligt begynde med at sprænge sig et udgangspunkt i Grønlands stenmasser.

Vi ved ikke så forfærdelig meget om, hvad der findes i den grønlandske undergrund af mineraler. Måske ved vi, at de er der, men vi ved ikke, hvor vi skal finde dem. Vi håber imidlertid på, at der vil være tilgængelige mineraler, som kan blive en kilde til velstand, sådan som vi kender det andre steder på kloden. Kryolitten har i så henseende været et stort aktiv, men lejet er nu ved at være tømt; tilbage er der et vist lager, som kan give indtægter vist en snes år frem i tiden, men så kan vi ikke mere regne med flere indtægter på det område. Blyet ved Mesters Vig blev, i hvert fald så vidt jeg erindrer, betragtet som et meget usikkert eksperiment, da man i sin tid gik i gang med at udnytte disse forekomster; men i dag må vi sige, at det er gået ganske godt. Vi står så nu over for, på grundlag af det forarbejde, der er gjort, at skulle prøve at nyttiggøre de konstaterede fore-

komster af molybdæn. Bare vi nu må have held med det også. Det ved vi ikke så farlig meget om, men én ting må man betragte som sikker, og det er, at jo større arbejde og jo mere omfattende undersøgelser, vi foretager, desto større chancer har vi nok for at finde stoffer eller mineraler af værdi. Med det kendskab, jeg har til grønlandske forhold, er det vist ikke unaturligt, at jeg har det ønske, at vi må have held til at finde et eller andet lille lækkert mineral, der hverken fylder eller vejer for meget i forhold til prisen. Hvis det kan lykkes for os, vokser vore muligheder for at hjælpe den grønlandske befolkning til at overvinde mange og store vanskeligheder.

Med baggrund i de synspunkter, jeg her har tilladt mig at fremsætte, vil jeg gerne takke den højtærede minister for Grønland for det foreliggende lovforslag; jeg kan tilsige mit partis absolut velvillige behandling af det.

Vivike: Det eneste, vi ved om Grønlands rigdom, er, at havet er rigt. Desværre hentes denne rigdom for 93 pct.s vedkommende af udlændinge. Her ved vi, at vi har rigdomme; hvilke rigdomme der er i den grønlandske undergrund, ved vi endnu ikke, men måske er undergrunden i Grønland umådelig rig. Jeg talte med geologer, da jeg i sommer var i Grønland, og de var optimistiske, idet de sagde: når vi kan finde 60 000 t malm her, flere tusind tons tin dér og 100 000 t af en anden forekomst andetsteds, er der mulighed for, at vi også kan finde millioner af tons, altså så meget, at det under de vanskelige forhold deroppe, kan betale sig at udvinde det.

Nu er der fremsat et lovforslag om, at Arctic Mining Company A/S skal have eneret til for et tidsrum af 50 år, regnet fra koncessionens ikrafttræden, at efterforske og udvinde molybdæn og andre metaller samt kul, olie og mineralforekomster. Fra koncessionen undtages udvinding af kryolit samt af mineraler, der indeholder uran, thorium og andre radioaktive stoffer. Men man har altså molybdæn deroppe, og det er jo årsagen til, at man nu vil oprette dette nye kompagni.

Hvad er molybdæn? Ja, ifølge den højtærede ministers skriftlige fremsættelsestale

[Vivike.]

er det et sjældent og derfor kostbart metal, der kun produceres i større mængder ét sted i Amerika. Molybdæn spiller en betydelig rolle i moderne teknik, idet det hovedsagelig anvendes til forædling af stål. En stållegering med blot et par procent molybdæn er betydelig mere slidfast både ved normale og ved højere temperaturer end almindeligt stål. Det fortæller os, at her er tale om en meget kostbar vare. Der er i 1960 kun brugt 33 000 t af denne vare i den vestlige verden. Nu skal det nye kompagni altså beskæftige sig med at finde mere og, hvis der findes mere, at udvinde det.

Til efterforskning og udvinding af råstoffer i Østgrønland, har vi i forvejen Nordisk Mineselskab A/S. I loven om Nordisk Mineselskab A/S er det stadfæstet, at 55 pct. af aktiekapitalen skal være på danske hænder, og deraf skal igen 27,5 pct. være på statens hænder. Men hvis dette lovforslag gennemføres, kommer det ikke til at se sådan ud for det nye selskabs vedkommende, for her siges i lovforslagets § 2:

„Medmindre andet tillades af ministeren for Grønland, skal mindst 50 pct. af aktiekapitalen i det i § 1 omhandlede aktieselskab tilhøre den danske stat, danske kommuner, danske statsborgere eller danske selskaber, andelsselskaber, foreninger o. lign.“

Her står altså udtrykkeligt, at mindst 50 pct. af aktiekapitalen skal tilhøre den danske stat, og ser man efter i bemærkningerne, viser det sig, at det kunne man godt have ladet være med at putte ind i lovforslaget, for der står, at der ved dette lovforslag i modsætning til loven om Nordisk Mineselskab A/S ikke forudsættes nogen egentlig økonomisk deltagelse fra statens side i forbindelse med det nye selskabs dannelse, altså ud over den interesse, som staten allerede har i Nordisk Mineselskab A/S. Endvidere bemærkes det, at henvisningen til rigsdagens finansudvalg, som findes i § 3, stk. 5, i loven af 1952 er udeladt under hensyn til, at staten ikke forudsættes at stå som direkte deltager med kapitalmidler i det nye selskab.

I lovforslagets § 2, stk. 2, står der:

„Aktier, der tegnes fra dansk side, må ikke uden samtykke fra ministeren for Grønland overdrages eller pantsættes

til eller ved retsforfølgning eller på anden måde overføres til fremmede statsborgere eller til ikke her hjemmehørende firmaer eller juridiske personer.“

Som det ærede medlem hr. From var inde på, overlades det til ministeren; han alene bestemmer, om aktier må overdrages til personer uden for landets grænser.

Endelig truer jo fællesmarkedet. Hvordan vil det gå med en lovparagraf som denne her i tilfælde af, at vi kommer ind i fællesmarkedet, hvor vi jo ikke får ret meget at skulle have sagt i dette ting med hensyn til landets love og landets økonomi?

Men altså, aktierne fordeles med 50 pct. på danske hænder og 50 pct. på amerikanske hænder. Det er ifølge bemærkningerne, fordi Amerika forlanger 50 pct. Nu har jeg ikke noget specielt imod Amerika, ligesom jeg ikke har noget imod nogen fremmede nationer, men jeg har noget imod, at udenlandske trustere kan få fat i Grønland på den måde, som de kan få det, hvis dette forslag gennemføres i sin nuværende form. Skulle der være tale om udenlandsk hjælp, skulle det vise sig, at der findes så store rigdomme i Grønlands undergrund, at vi ikke selv har kapital og kraft til at udnytte dem, så ville jeg foretrække, at den udenlandske hjælp kom fra Norge eller Sverige, kort sagt fra Nordens lande.

Man trøster os med, at der skal være dansk flertal i bestyrelsen for det nye selskab. Det anser jeg ikke for at være nogen særlig garanti. Jeg kan dårlig tænke mig, at jeg selv bliver medlem af denne bestyrelse. Det bliver nu engang amerikanerne, som formentlig kommer til at dominere selskabet. En bestyrelse er én ting; en anden ting er direktører og ingeniører og dem, der har erfaringerne; deres ord vil altid veje meget tungt. Derfor frygter jeg for, at det bliver et amerikansk dirigeret foretagende.

Det område, der skal gives koncession for, er på 350 km², men jeg er bange for, at resten følger efter. Finder man nye forekomster i Grønlands undergrund, vil man sikkert henvide til, at nu har vi selskabet, som har erfaringerne, folk og materiel o. s. v., og det vil være naturligt, at dette selskab går videre med at udvinde, hvad der er fundet. Derfor mener jeg, at man nu

[Vivike.]

må slå proppen i for udenlandske trusters deltagelse ved udvinding af, hvad der findes i Grønland. Vi har altså nogen udenlandsk kapital i Nordisk Mineselskab A/S, men jeg er bange for, at vi kommer til at prøve på at standse denne udvikling, for ellers risikerer vi at sætte en hel del til.

Nu må vi se på sagen i udvalget, men inden vi går til udvalgsbehandlingen, vil jeg gerne sige følgende: vi har i socialistisk folkeparti den opfattelse, at Grønland skal forblive dansk, og dermed mener vi hele Grønland. Det må ikke være således, at de fremmede løber med undergrunden og vi får lov til at beholde is og sne.

Arne Bertelsen: Vort parti hilser med tilfredshed, at de senere års undersøgelser over forekomsten af mineraler, kul og olie m. m. i Grønland atter udvides, og at arbejdet på at finde rentable udvindingsmuligheder fortsættes.

Vi mener at vide, at der i Grønlandsministeriet arbejdes med et udkast til en minelov for Grønland, og at udarbejdelsen har været i gang i de sidste 3-4 år. Mon dette udkast ikke snart er modent til at komme som lovforslag?

Vi vil henstille til den højtærede Grønlandsminister, at der i dette lovforslag findes klare bestemmelser om belønninger til grønlændere eller andre, som kan udpege lønende mineralforekomster. Måske i form af aktieposter. Dette vil styrke interessen og også forståelsen for minedriften.

Vi ser i den skriftlige fremsættelse, at staten har tilsluttet sig et undersøgelses-konsortium vedrørende undersøgelsen af molybdænforekomster med et beløb på 1,9 mill. kr. Vi kan ikke rigtig se, om dette konsortium, herunder altså staten, har fået sit udlæg refunderet, f. eks. i form af aktier.

Den danske stat synes efterhånden at have fået et godt greb på sine love og koncessioner vedrørende forekomsten af mineraler m. m. i undergrunden, og udkastet til koncessionen for Arctic Mining Company følger jo ret nøje det, der har været gældende for Nordisk Mineselskab, hvilket der formentlig kan være almindelig tilfredshed med.

Af bilag 2, udkast til vedtægter for Arctic Mining Company, fremgår det yderligere af § 5, at Nordisk Mineselskab ved

aktieudvidelse uanset sin besiddelse af A-aktier forlods kan tegne 50 pct. af de eventuelle nye A-aktier. Også dette kan vi tiltræde og ønsker, at dette bliver udnyttet helt, således at man herved sikrer sig, at 50 pct. af aktierne også fremefter bevares på danske hænder.

Det har vakt nogen bekymring, som også det ærede medlem hr. Vivike var inde på, at det har været nødvendigt at gå ned fra de tidligere 55 pct. danske aktier til 50 pct. dansk investering. Det har været nødvendigt af hensyn til amerikansk skatte-lovgivning. Det, der volder os endnu mere bekymring, er § 2's første linjer, hvor der står:

„Medmindre andet tillades af ministeren for Grønland, skal mindst 50 pct. af aktiekapitalen . . . tilhøre den danske stat, danske kommuner, danske statsborgere eller danske selskaber . . .“

Vi nærer ingen mistillid til den højtærede minister for Grønland, men vi ville ønske, at denne linje kunne slettes, sådan at man var sikker på også i fremtiden, at 50 pct. af aktiekapitalen blev bevaret på danske hænder.

Det er storartet, at virksomheden i Mesters Vig trods begynderbekymringer har vist sig rentabel, og man må håbe, at det samme vil blive tilfældet i det nye område 35 km sydligere. Ved disse virksomheder er der en ekstra gevinst, som ikke bør glemmes, og som ikke er nævnt: der efterlades anlæg som f. eks. flyvepladsen og veje i Mesters Vig, som ikke blot kommer det gamle Danmarks forbindelse med Grønland til gode, men som måske også før eller siden kan lette grønlændernes egen ekspansion deroppe. Lignende har vi set med andre danske anlæg og for øvrigt også amerikanske anlæg. Dette er en gevinst, som ikke må overses.

Én ting har jeg ikke forstået, men det er måske min skyld: når det oplyses, at Nordisk Mineselskab har indtjent hele den investerede kapital, betyder det så, at staten har fået sine indskud tilbage, eller blot, at disse går videre i selskabet Arctic Mining Company? Vil den højtærede minister for Grønland belære mig om dette? Den danske investering bliver således 50 pct., går vi ud fra, og det må være meget vigtigt, at denne investeringshøjde be-

[Arne Bertelsen.]

vares. Sikkerhed derfor kan man imidlertid kun have, hvis den første linje i § 2 udgår: „Medmindre andet tillades . . .“. Hvis imidlertid staten engang agter at lade sin andel af aktierne gå over på private hænder, vil vi foreslå, at disse først udbydes til salg i Grønland og ikke i det øvrige Danmark, før det viser sig, at der ikke kan aftages flere deroppe.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen var lidt inde på kulbrydningen i Qutdligssat. Den kunne jeg også have lyst til at spørge om, men det er jo lidt uden for emnet. Det er minegange, som jeg selv har kravlet i på knæ og albuer, og som jeg mener man kan vente sig meget af. Det er et ypperligt foretagende, hvor man udelukkende bruger grønlandere, de lokale arbejdere, i minen, og den engelske cheffingeniør, der var der, da jeg var deroppe, i 1956 tror jeg, mr. Beany, sagde: here is gold for Greenland, here is gold for Denmark, and here is gold for export; you just wait a few years, and you will have a mining-school in Godthåb and a mining-engineering faculty in Copenhagen. Jeg er bange for, at Beany var lidt for optimistisk og overså de kolossale transportvanskeligheder; der er ikke engang en havn, man må over på den anden side. Men jeg vil gerne høre, hvordan det går på det punkt.

Rosing: Uden længere kommentarer til det foreliggende lovforslag om dannelse af et aktieselskab Arctic Mining Company vil jeg gerne på mine landsmænds vegne udtrykke min fulde tilslutning til gennemførelse af lovforslaget. Det er almindelig kendt, at brydefærdige mineraler er sparsomme i Grønland, og at de hidtil fundne koncentrer af mineralerne kryolit og bly brydes rentabelt. Det må erkendes, at brydningen af kryolit har haft en uhyre betydning for den grønlandske økonomi, navnlig før den anden verdenskrig, hvor næsten alle anlæg finansieredes af det beløb, som Danmark hvert år fik som aktionær. Det er vort håb, at man under den nuværende efterforskning og geologiske kortlægning af Grønlands undergrund finder andre større koncentrer på de landområder, der er gunstige med hensyn til besejling og ud-

skibning af produkter. Den kendsgerning, at der i umiddelbar nærhed af Mesters Vig findes det sjældne mineral molybdæn, som man mener forefindes i en sådan størrelsesorden, at det kan blive et rentabelt foretagende, synes mig meget tiltalende, og man kan ikke lade være med at støtte det fra vor side. Navnlig vil jeg understrege, at den sagkundskab og erfaring, der bliver til rådighed fra den amerikanske partners side, også må anses for en garanti for koncessionen derved, at der ikke i starten skal udredes et beløb fra statskassen til nærmere undersøgelse af forekomstens omfang.

Vi ved, at da man i sin tid dannede Nordisk Mineselskab til brydning af bly, gav man det grønlandske landsråd mulighed for at købe aktier i foretagendet. Ved første behandling af det foreliggende lovforslag vil jeg derfor gerne stille den højtærede minister for Grønland det spørgsmål, om der også denne gang gives mulighed for deltagelse i finansieringen fra grønlandsk side. I den højtærede ministers fremsættelsestale står der, at landsrådet tiltrådte, at der blev arbejdet videre med sagen i overensstemmelse med de forelagte principielle linjer, men der står ikke noget om den grønlandske interesse for deltagelse i finansieringen.

På landsrådets og egne vegne vil jeg som sagt støtte lovforslaget og anbefale det til hurtig gennemførelse.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Jeg kan begynde med at takke for den villige modtagelse, lovforslaget har fået. Jeg kan forudskikke den bemærkning, at det naturligvis er et kompliceret lovforslag med koncessionsudkast o. s. v., og at det vil være naturligt, som det fra alle sider er foreslået, at sagen henvises til behandling i et udvalg. Det skal selvfølgelig være mig en glæde at være med i et sådant udvalgsarbejde, om det ønskes i samrådsform, således at der kan finde en nærmere uddybelse sted af de problemer, man har fremdraget fra forskellig side, og som det måske ikke er muligt her på stedet at besvare tilfredsstillende. Der blev dog stillet et par direkte spørgsmål til mig af flere af de ærede ordførere, spørgsmål, som jeg skal prøve at besvare.

[Ministeren for Grønland.]

Det ærede medlem hr. From mente at have forstået forslaget på den måde, at der er givet tilladelse til også at foretage brydning, forudsat at man kommer til det resultat, at brydning vil kunne betale sig. Dertil kan siges, at det nye selskab overtager de rettigheder, som Nordisk Mineselskab har på dette område, og da Nordisk Mineselskab allerede har ret til at foretage brydning, medfører lovforslaget kun, at denne ret udøves gennem det nye selskab.

Den samme ærede ordfører fremsatte tvivl om den danske dominans i selskabet. Hvis forholdet imellem grupperne skal være fifty-fifty, er det ikke muligt at ordne stemmeretten på anden måde, end det er sket her, men selv med den foreslåede formulering skulle der være mulighed for dansk vetoret i generalforsamlingen, hvilket man kan se af § 16 i udkastet til vedtægter, hvor det hedder:

„Såfremt stemmerne står lige, giver formandens stemme udslaget“.

Det ærede medlem hr. From spurgte også, hvorledes forholdet til Romtraktaten ville være, hvis Danmark tilslutter sig de seks. Jeg kan svare, at der endnu ikke er taget stilling til dette spørgsmål, men reglerne for det nye selskab er stort set affattet ligesom for Nordisk Mineselskab, således at problemet, når det tages op, må behandles for begge selskabers vedkommende.

Ordføreren for det konservative folkeparti, det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, spurgte, hvor stort et overskud i Nordisk Mineselskab der ville blive tale om. Uden at ville nævne tal her kan jeg sige, at man regner med, at værdien af det, der brydes fra nu af i denne vinter, formodentlig vil være overskud, men jeg skal tage spørgsmålet op i udvalget og prøve på, om jeg kan finde nogle tal frem.

Ordføreren for socialistisk folkeparti, det ærede medlem hr. Vivike, begyndte sin tale med at nævne, at der var fundet molybdæn, og sluttede sin tale med, at han var bange for, at vi kunne risikere, at andre — skal vi sige — satte sig på de kostbare mineraler, og hvad man ellers kunne finde i den grønlandske undergrund, så at vi stod tilbage med is og sne.

Det håber vi naturligvis ikke der bliver tale om, men vi har erfaring for, at bjergværksdrift i Østgrønland under de ekstreme naturforhold, udskibningsforhold, arbejdsforhold o. s. v. er et kompliceret foretagende. Det drejer sig her om et kostbart mineral, en særlig teknik, og det ville være overordentlig risikabelt, om overhovedet forsvarligt, at gå i gang med denne brydning uden at støtte os til den erfaring, vi kan få fra anden side. Vi kunne formodentlig slet ikke gennemføre hele dette foretagende uden saglig og faglig støtte fra anden side.

Det ærede medlem hr. Arne Bertelsen spurgte, om staten fik sit indskud i Nordisk Mineselskab tilbage. Der er endnu ikke taget stilling til, om staten skal lade sine penge blive stående i det nye selskab, men der er mulighed for, at de penge, som staten har stående i Nordisk Mineselskab, kan gå ind i det nye selskab i form af aktier.

Det samme ærede medlem spurgte om kulbruddet i Qutdligssat. Så vidt jeg forstod det ærede medlems fremstilling, mente han nærmest, at det var et ypperligt foretagende. Det er det jo desværre ikke i øjeblikket. Det er rigtigt, at der lever ca. 1 000 grønlandere dér, og det er særdeles vigtigt, at de har noget at leve af. $\frac{2}{3}$ af Grønlands produktion af kul kommer derfra, og der er meget store forekomster af kul, men det ærede medlem var jo ikke uvidende om, at der er visse transportvanskeligheder. Vi kan desværre ikke konkurrere på verdensmarkedet med de grønlandske kul, så længe forholdene er, som de er, fordi der er denne lange transport. Men der ligger jo millioner af tons kul i Grønland, det ved vi allerede; om de så en skønne dag får en anden og større betydning, er naturligvis en ting for sig.

Det ærede medlem hr. Rosing spurgte, hvordan landsrådets mulighed for at deltage i finansieringen ville være, bl. a. fordi landsrådet er med i, har aktier i Nordisk Mineselskab i øjeblikket. Der kan svares, at når der skal tages stilling til finansieringen af dette foretagende, altså når eller hvis man kommer til det resultat, at brydning kan betale sig, så vil dette spørgsmål blive taget op og der vil blive taget al mulig hensyn til landsrådets ønske på dette punkt.

[Ministeren for Grønland.]

Med disse ord vil jeg endnu en gang takke for den modtagelse, lovforslaget har fået.

From: Jeg må tilstå, at jeg ikke fik helt fat på meningen i den højtærede ministers svar på de spørgsmål, jeg havde stillet, men jeg skal sådan set afstå fra at gå ind på dem igen. Vi kan jo vende tilbage til det i udvalget. Der er dog et område, hvor jeg gerne vil have lidt mere klarhed. Her tænker jeg på den bestemmelse i § 1, hvorefter man giver det nye selskab ret til at „efterforske og udvinde“. Det er på denne baggrund, jeg spurgte den højtærede minister: vil det så ikke sige, at hvis vi vedtager lovforslaget i den nuværende form, har man ret til ikke alene at efterforske, men også at udvinde? Og det er ikke Nordisk Mineselskab, der er tale om, det er Arctic Mining Company A/S, som vi diskuterer i dette øjeblik, der kan efterforske og udvinde molybdæn o. s. v.; hvis man finder det ønskeligt på dette tidspunkt, og hvis man kan skaffe pengene, må jeg læse forslaget sådan, at så kan man gå i gang med det uden videre. Det sker der heller ingen ting ved, men jeg mener dog stadig væk, at det kunne være rigtigt, om folketinget eller et af dets organer også på det tidspunkt var med i billedet.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Jeg vil gerne svare det ærede medlem hr. From, at jeg synes, vi skal drøfte dette i udvalget.

Adolph Sørensen: Så vidt jeg bemærkede, beskæftigede den højtærede minister for Grønland sig ikke med et problem, som det ærede medlem hr. From rejste i sin ordførertale, nemlig spørgsmålet om navngivningen af dette selskab. Jeg vil erklære mig enig med det ærede medlem hr. From i, at det høje ting må gøre, hvad det kan for at værne om det danske sprog. Hvis man nu skulle gøre skridtet fuldt ud og give det nye selskab et engelsk navn, skulle man jo kalde det Arctic Mining Company Ltd. Jeg ved godt, at det forhindrer dansk registreringslov, ifølge hvilken det skal hedde „aktieselskab“, men hvorfor så ikke gøre skridtet fuld ud og kalde det helt ved et dansk navn, Arktisk Mine Kompagni

A/S? (*Boligministeren* [Carl P. Jensen]: Hvorfor ikke på grønlandsk?). Ja men deraf ville vel følge, at kun de egentlige grønlandere forstod, hvad der stod skrevet eller blev sagt. Hvis man ændrer navnet til Arktisk Mine Kompagni A/S, er jeg overbevist om, at både amerikanere og danske kan forstå det.

Jeg vil gerne henstille til den højtærede minister for Grønland — idet jeg skal afstå fra at stille dagsordensforslag . . . (*Munterhed*) . . . efter henstilling fra den højtærede indenrigsminister — at overveje, om det ikke var rimeligt at ændre navnet, og i modsat fald motivere hvorfor.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Dose: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han i henhold til folketingets forretningsorden § 19, stk. 3, ønsker at give folketinget en redegørelse vedrørende civilforsvaret. Redegørelsen ønskes så vidt muligt afgivet torsdag den 2. november.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 2. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om Arctic Mining Company A/S.

2) *Eneste behandling af:*

Indstilling fra udvalget for forretningsordenen angående folketingets samtykke i henhold til grundlovens § 57.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.